

LA CARTA DE LA UE PER A LA DEFENSA DELS ESPAIS CÍVICS

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

Dades del projecte: B.RIGHT PLACES
ID del Projecte: 101142977
Call reference: CERV-2023-CHAR-LITI

Lliurament No. 3.4
Mòdul de treball: 3
Autors: REVES
Revisors: Comune di Torino, Labsus, Vrije Universiteit Brussels
Data de publicació: 30/06/2025

Volem aclarir que l'ús de l'anglès en aquest document s'ha revisat amb l'eina en línia amb suport d'intel·ligència artificial "DeepL.com" (versió gratuïta), amb la finalitat de millorar-ne l'estil i la claredat. Posteriorment, hem revisat els continguts resultants per garantir-ne la coherència amb els textos originals i la correspondència amb la visió i les prioritats del Consorci..

Finançat per la Unió Europea. Tanmateix, les opinions i punts de vista expressats són únicament dels autors i no reflecteixen necessàriament els de la Unió Europea ni els de l'EACEA. Ni la Unió Europea ni l'autoritat concedent no poden ser considerades responsables d'aquests continguts.

Introducció

Aquesta Carta s'adreça a diferents actors compromesos amb la protecció i la promoció dels espais cívics en l'àmbit local i regional. Es dirigeix directament a les institucions públiques locals i regionals, als actors de l'economia social i solidària, a les institucions acadèmiques, als centres independents de recerca i assessorament, i a altres organitzacions sense ànim de lucre.

Tots aquests agents actuen conjuntament com els principals “defensors” dels espais cívics, proporcionant les condicions, les eines i els recursos essencials per a fomentar entorns sòlids, inclusius i participatius.

El llenguatge de la Carta és deliberadament no prescriptiu i flexible, i ha estat concebut per ser adaptable a diferents contextos nacionals, culturals i polítics.

Es presenta com una declaració “viva”, que convida al diàleg constant, a la reflexió i a la revisió contínua basada en l'experiència pràctica i els reptes emergents.

Aquest enfocament reconeix que l'adopció formal de la Carta pot presentar límits o reptes en determinats entorns polítics. Tanmateix, el seu veritable valor rau en la seva funció com a instrument de comunicació i d'incidència: un punt de referència compartit que pot adaptar-se localment i servir per a implicar diversos actors en l'enfortiment de la vida cívica.

La Carta subratlla que l'efectivitat dels espais cívics depèn de molt més que d'infraestructures o de prestació de serveis; es fonamenten en la confiança, en el desenvolupament de capital social i relacional, i en una governança compartida i inclusiva.

Finalment, el document reflecteix l'esperit col·laboratiu del projecte B.RIGHT SPACES – Better Rights in Better Civic Spaces, finançat pel programa CERV de la Unió Europea (2024–2026) i coordinat per la xarxa REVES. Es construeix sobre el coneixement col·lectiu i l'experiència dels socis i actors del projecte procedents d'Itàlia, Polònia, Portugal i Espanya.

La Carta B.RIGHT SPACES per a la Defensa dels Espais Cívics

Un compromís compartit per enfortir la democràcia, la inclusió i la resiliència comunitària

Preàmbul

Nosaltres, les institucions públiques locals i regionals signants, els actors de l'economia social i solidària, les institucions acadèmiques, els centres independents de recerca i assessorament, i altres organitzacions sense ànim de lucre compromeses amb la protecció i la promoció dels espais cívics, reconeixem el paper essencial que aquests espais exerceixen per facilitar la participació democràtica, el benestar comunitari i la resiliència local, i reconeixem els principis establerts en la present Carta, elaborada en el marc del projecte B.RIGHT SPACES – Better Rights in Better Civic Spaces.

En temps d'augment de les desigualtats socioeconòmiques, de fragmentació i polarització socials, de desconfiança institucional i d'incertesa ambiental, reafirmem el nostre compromís de donar suport a infraestructures cíviques arrelades localment com a components clau d'una governança inclusiva i d'una cohesió social sòlida.

Aquesta Carta reflecteix la nostra voluntat compartida de promoure, donar suport i aprendre d'espais cívics diversos —tant formals com informals, permanents o temporals, institucionals, co-iniciats o autogestionats— amb diferents formes de gestió (incloent-hi les autogestionades i cogestionades), físics o digitals.

Estableix una sèrie de principis i compromisos compartits que pretenem valorar en les nostres polítiques, estratègies i col·laboracions, adaptades als contextos locals i als marcs legals corresponents.

¹ El projecte “B.RIGHT SPACES – Better Rights in Better Civic Spaces” és una iniciativa finançada pel programa CERV (2024–2026) i coordinada per la xarxa REVES. Més informació i documentació disponible al web del projecte: <https://www.revesnetwork.eu/project/b-right-spaces/>

I. Què entenem per “Espais Cívics”

Els espais cívics són entorns facilitadors on persones i organitzacions diverses —és a dir, actors— es reuneixen per intercanviar, organitzar-se, donar-se suport mútuament, cocrear solucions per al benefici de la comunitat i participar en la vida democràtica.

Poden adoptar moltes formes: casals de barri, centres comunitaris, espais d'activitat local, equipaments culturals cogestionats, béns comuns autogestionats, unitats mòbils d'intervenció, plataformes híbrides d'economia social, etc.

Aquests espais comparteixen alguns trets comuns:

- Permeten la protecció i l'afirmació dels drets fonamentals;
- Arrelen en la comunitat local i, com a tals, són expressions concretes de les comunitats locals amb capacitat d'influir en les polítiques institucionals;
- Operen amb obertura, inclusivitat i cura;
- Faciliten el suport mutu, el diàleg i la innovació pública;
- Poden ser impulsats per institucions públiques, actors de la societat civil —incloent-hi ciutadans individuals o grups informals— o una combinació d'aquests;
- Contribueixen a l'empoderament individual i a la resiliència col·lectiva.

II. Declaracions compartides

Els socis del projecte B.RIGHT SPACES i els membres de la xarxa REVES afirmen els següents principis com a referències orientadores per a les polítiques públiques i la cooperació.

A) Els espais cívics són infraestructures democràtiques.

Permeten la participació quotidiana, reforcen els valors democràtics i promouen la rendició de comptes social més enllà dels cicles electorals.

B) Els espais cívics són motors d'inclusió i innovació social.

Especialment en zones marginades o desatenses, ajuden a arribar a persones sovint excloses de les institucions tradicionals, afavorint l'accés, l'apoderament i les solucions cocreades.

C) Els espais cívics són ecosistemes cogovernats, no simples punts de servei.

Es basen en la confiança, el capital social i relacional, i la governança compartida, no només en la prestació de serveis.

D) Els espais cívics floreixen en contextos d'autonomia i respecte mutu.

El suport institucional ha de reconèixer i reforçar —no instrumentalitzar— la creativitat i la iniciativa dels actors cívics.

E) Els espais cívics són impulsors d'economies socials i cíviques.

Molts d'aquests espais fomenten l'emprenedoria local, l'ajuda mútua i l'acció cooperativa, contribuint a models econòmics sostenibles basats en la solidaritat i la cura.

F) Els espais cívics són adaptables i diversos.

Divergeixen segons els territoris i cultures; aquesta diversitat és una fortalesa que cal cultivar, no estandarditzar, sempre que es respectin valors bàsics com la democràcia i la participació.

² El projecte "B.RIGHT SPACES – Better Rights in Better Civic Spaces" és una iniciativa finançada pel programa CERV (2024–2026) i coordinada per la xarxa REVES.

Més informació i documentació disponible al web del projecte:

<https://www.revesnetwork.eu/project/b-right-spaces/>

III. Compromisos amb els Espais Cívics

Nosaltres, com a signants de la present Carta per a la Defensa dels Espais Cívics, ens comprometem a promoure i donar suport als espais cívics tenint en compte les orientacions següents en les nostres polítiques locals, regionals i organitzatives:

1. Reforçar el paper dels espais cívics com a actors polítics

Per tant, tenim la intenció de:

- Incloure els espais cívics dins les estratègies locals i regionals (per exemple, en matèria d'inclusió social, regeneració, joventut, cultura o resiliència).
- Promoure marcs legals o administratius que permetin la cogestió o la gestió comunitària dels espais cívics.
- Reconèixer els espais cívics com a actors actius en la cocreació de polítiques públiques, implicant-los en la coprogramació i el codisseny amb les autoritats locals.
- Establir mecanismes estructurats de diàleg entre les institucions públiques i els espais cívics, que permetin a aquests últims ser no només usuaris, sinó coproductors de polítiques.

2. Donar suport a la seva sostenibilitat

Per tant, tenim la intenció de:

- Fomentar aliances a llarg termini basades en compromisos clars i aplicables, més enllà dels contractes a curt termini o de les subvencions puntuals.
- Establir mecanismes per avaluar l'impacte de les iniciatives d'espais cívics i reconèixer formalment la seva contribució a la societat.
- Proporcionar suport financer i/o altres formes d'ajuda per a les activitats i necessitats operatives bàsiques dels actors cívics.
- Donar suport al desenvolupament de models econòmics sostenibles i orientats a l'impacte, que permetin l'autosuficiència sense allunyar-se dels seus valors.
- Fomentar el finançament d'origen múltiple (públic, privat, filantròpic) per a garantir una sostenibilitat financera estable.

3. Invertir en les persones que hi ha darrere els espais

Per tant, tenim la intenció de:

- Reconèixer i donar suport al paper dels coordinadors locals, facilitadors i dinamitzadors comunitaris com a professionals cívics essencials.
- Valorar la contribució dels funcionaris públics en la promoció i el foment dels espais cívics, assegurant el seu accés a formacions específiques i contínues per dotar-los de coneixements i eines per afrontar els reptes socials i democràtics emergents.
- Facilitar formació, aprenentatge entre iguals, reconeixement professional i altres iniciatives que permetin un enfocament sostenible de creació de capacitats.

- A més, ens comprometem a garantir condicions de treball justes i dignes per a totes les persones que treballen en espais cívics, alineant les pràctiques laborals amb els principis ètics de participació i inclusió. Això inclou la formalització de les professions relacionades amb el sector cívic, per proporcionar estabilitat i legitimitat als seus rols.

4. Fomentar la governança compartida

Per tant, tenim la intenció de:

- Afavorir la presa de decisions participativa en la governança i la gestió dels espais cívics.
- Promoure relacions horitzontals entre institucions públiques, organitzacions de la societat civil i grups informals.

5. Garantir l'obertura i l'accessibilitat

Per tant, tenim la intenció de:

- Fomentar dissenys inclusius, entorns culturalment sensibles i accions d'apropament actiu.
- Eliminar totes les barreres —ja siguin lingüístiques, socioeconòmiques, de discapacitat, edat, gènere, ètnia, accés digital o desconfiança envers les institucions— per garantir una participació inclusiva i equitativa per a tothom.
- Promoure l'accés lliure i obert a tothom, sense barreres ni mecanismes excloents, i afavorir l'ús informal, no exclusiu i espontani dels espais cívics (no necessàriament vinculat a una funció específica), com a clau per a la inclusió i l'obertura a la diversitat social.

6. Fomentar la reciprocitat i la corresponsabilitat cívica

Per tant, tenim la intenció de:

- Promoure els espais cívics com a llocs d'intercanvi mutu, on les persones donen i reben alhora, ajudant a construir comunitats més fortes i un sentit compartit de responsabilitat cívica.

7. Facilitar l'experimentació i l'aprenentatge

Per tant, tenim la intenció de:

- Considerar els espais cívics com a laboratoris de pràctica democràtica i d'innovació social.
- Monitorar i avaluar conjuntament els resultats, valorant tant les formes d'impacte quantitatives com qualitatives.

8. Garantir l'autonomia i la independència operativa en la gestió i la presa de decisions

Per tant, tenim la intenció de:

- Evitar la cooptació política o l'explotació comercial dels espais cívics.
- Protegir la llibertat d'associació, d'expressió, d'iniciativa i tots els altres drets i llibertats fonamentals expressats a la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

9. Reconèixer l'esfera digital com un espai cívic emergent

Per tant, tenim la intenció de:

- Combatre la manca d'alfabetització digital i promoure la consciència sobre les eines digitals disponibles per al foment dels espais cívics.
- Reconèixer i desenvolupar el potencial dels entorns digitals per facilitar l'autoorganització i la participació cívica.
- Reflexionar críticament sobre la relació entre els espais digitals i físics, promovent un ús conscient i empoderador de la tecnologia.

10. Mobilitzar les noves generacions

Per tant, tenim la intenció de:

- Crear entorns inclusius i acollidors on els joves se sentin reconeguts, respectats i segurs per expressar-se i participar de manera significativa.
- Donar suport a les iniciatives liderades per joves, oferint-los espai i suport per a l'experimentació, la creativitat i l'autonomia, alhora que se'ls proporciona orientació i mentoria quan sigui necessari, sense control excessiu.
- Implicar activament els joves en els processos de presa de decisions relacionats amb els espais cívics, no només com a participants, sinó com a cocreadors i actors responsables en la definició del seu present i futur.
- Col·laborar amb organitzacions juvenils, escoles i xarxes informals per arribar a una diversitat de joves, especialment aquells que puguin estar marginats o infrarepresentats, i crear vies per a una participació sostinguda.

IV. Treballar junts

Ens comprometem a:

- Fomentar l'intercanvi de coneixements i bones pràctiques entre els membres del consorci del projecte B.RIGHT SPACES, els membres de la xarxa REVES, i totes les institucions públiques locals i regionals, actors de l'economia social i solidària, institucions acadèmiques, centres independents de recerca i assessorament, i altres organitzacions sense ànim de lucre compromeses amb la protecció i la promoció dels espais cívics.
- Compartir coneixements sobre diferents mitjans i mètodes per donar suport als espais cívics i debatre conjuntament solucions als reptes associats (per exemple, de tipus administratiu).
- Documentar i avaluar conjuntament com els espais cívics contribueixen als objectius democràtics i socials.
- Donar suport a les accions d'incidència per enfortir el paper dels espais cívics a nivell nacional i europeu.

Adhesió

Aquesta Carta és un document viu.

Els membres del consorci del projecte B.RIGHT SPACES, de la xarxa REVES, i totes les institucions públiques locals i regionals, actors de l'economia social i solidària, institucions acadèmiques, centres independents de recerca i assessorament, i altres organitzacions sense ànim de lucre compromeses amb la protecció i la promoció dels espais cívics poden adherir-s'hi signant-la o fent referència als seus continguts dins els seus marcs locals i organitzatius.

Els signants també poden desenvolupar cartes locals complementàries, marcs o plans d'acció inspirats en els principis i compromisos d'aquesta Carta.